

Sygn. akt V CSK 568/07

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 maja 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Antoni Górski

w sprawie z powództwa M. C.

przeciwko A. P.

o ochronę praw autorskich i zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 8 maja 2008 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 24 maja 2007 r., sygn. akt V ACa (...),

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Powód M. C. w pozwie wniesionym przeciwko A. P. sformułował cztery roszczenia: a) o nakazanie pozwanej zaprzestania używania jego opinii prawno-podatkowej w celach marketingowych i uwiarygodnienia swej działalności; b) o nakazanie pozwanej zamieszczania na jej koszt stosownego ogłoszenia w „G.(...)”; c) o zapłatę 7 500 zł tytułem potrójnej wysokości stosownego wynagrodzenia; d) zapłatę kwoty 7 500 zł zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda (w

szczególności za naruszenie jego autorskich praw osobistych), ewentualnie – na cel społeczny związany ze wspieraniem kultury polskiej lub ochroną dziedzictwa narodowego. Roszczenia te powód wywodził z faktu bezprawnego wykorzystania przez pozwaną w swoich materiałach reklamowych opinii prawno-podatkowej powoda, sporządzonej przez powoda na zlecenie Spółki „G.(...)”.

Sąd Okręgowy nakazał pozwanej zaprzestania używania opinii prawno-podatkowej sporządzonej przez powoda w dniu 8 września 2005 r. i zasądził na rzecz powoda kwotę 300 zł tytułem stosownego wynagrodzenia, oddalając powództwo przewyższające tę kwotę. Oddalił także powództwo w odniesieniu do roszczeń wskazanych w pkt b i d. Rozstrzygnięcie to oparł na następujących ustaleniach faktycznych.

Powód jest doradcą podatkowym i prowadzi działalność gospodarczą w zakresie doradztwa podatkowego, specjalizuje się w udzielaniu porad prawnych i podatkowych. W dniu 8 czerwca 2005 r. powód na zlecenie spółki „G.(...)” sporządził opinię prawną na temat sytuacji osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą. Opinia ta była sporządzona na wewnętrzne potrzeby zamawiającego. Cenę za jej sporządzenie określono w wysokości 2 500 zł. Opinia ta została następnie wykorzystana przez Kancelarię Doradztwa Finansowego (spółki cywilnej), w której pozwana była jednym ze współników. Wraz z innymi materiałami, a także opinią ZUS (dotyczącą tego samego zagadnienia) była rozpowszechniona w trakcie szkolenia A.(...), prowadzonego przez Kancelarię. Rozprowadzono 10 kompletów materiałów szkoleniowych w cenie 100 zł za komplet.

Sąd Okręgowy przyjął, że opinia powoda jest utworem w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.; cyt. dalej jako „ustawa z dnia 4 lutego 1994 r.”). Rozpowszechniając opinię, pozwana naruszyła w sposób zawiniony monopol eksploatacyjny powoda do jego utworu, co stanowiło naruszenie jego majątkowych praw autorskich. Na podstawie art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. powód mógł żądać zaprzestania tego naruszenia, co znalazło odzwierciedlenie w sentencji wyroku. Powód też mógł domagać się potrójnej wysokości stosownego wynagrodzenia (art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r.), którą Sąd ustalił w wysokości 300 zł. Nie zasługiwało na uwzględnienie roszczenia o zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych powoda, aczkolwiek nastąpiło jedynie naruszenie osobistego prawa autorskiego powoda określonego w art. 16 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Nie było też

uzasadnione żądanie zamieszczenia oświadczenia w „G.(...)”, ponieważ niewielka skala rozpowszechnienia opinii, duży nakład „G.(...)” i zasadniczo brak utraty renomy związanej z rozpowszechnieniem opinii, czyni to żądanie powoda całkowicie nieadekwatnym.

W apelacji powód domagał się zapłaty wynagrodzenia określonego w art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. w pierwotnie zgłoszonej wysokości (tj. kwoty 7 500 zł), a także podtrzymywał swoje żądanie nakazania pozwanej złożenie stosownego oświadczenia w „G.(...)”. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda jako niezasadzoną. Podzielił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji. Uznał zasadność przyznania powodowi kwoty 300 zł w świetle art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Stwierdził, że nałożony na pozwaną przez Sąd pierwszej instancji obowiązek zaprzestania używania opinii prawnopodatkowej powoda stanowił konsekwencję naruszenia osobistego prawa autorskiego powoda wynikającego z art. 16 pkt 5 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Odmawiając zasądzenia na rzecz powoda zadośćuczynienia (żądanie d), Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego, że powód nie doznał krzywdy. W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie doszło także do naruszenia dóbr osobistych powoda (w rozumieniu przepisów k.c.), w tym – prawa do imienia i nazwiska powoda. Zbędne i nieadekwatne do zakresu naruszenia autorskiego prawa osobistego powoda było żądanie zamieszczenia przez pozwaną stosowanego oświadczenia w „G.(...)”, które – w okolicznościach sprawy – stanowiłoby drastyczną sankcję ekonomiczną dla pozwanej.

W obszernej skardze kasacyjnej powoda podniesiono zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.c., art. 322 k.p.c., art. 386 § 4 k.p.c., art. 16 i art. 78 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, art. 23 k.c. oraz art. 10, 14, 16, 3 i 18 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm., cyt. dalej jako „ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r.”). Skarżący domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części, tj. w pkt 2 i 3 i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie – uchylenia także wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie temu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Postanowieniem z dnia 25 września 2007 r. nastąpiło odrzucenie skargi kasacyjnej powoda w zakresie roszczeń majątkowych [k. (...) akt sprawy]. Pozostaje zatem kwestia zakresu rozpoznania tej skargi przez Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym.

Rzecz jasna, nie mogą być brane pod uwagę w tym postępowaniu te zarzuty kasacyjne, które są związane z wysuwanymi przez powoda roszczeniami o charakterze majątkowym. Odnosi się to przede wszystkim do zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. i art. 322 k.p.c., ponieważ w ramach tych zarzutów skarżący kwestionuje przyjętą przez Sąd meriti wysokość stosownego wynagrodzenia przyznanego na podstawie art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Zarzuty naruszenia wskazanych w skardze przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. w wyniku niezakwalifikowania zachowanie się pozwanej jako czynów nieuczciwej konkurencji miał jednak miejsce i uzasadniał roszczenie powoda o zapłatę przez pozwanego żądanej sumy pieniężnej na określony cel społeczny związany ze wspieraniem kultury polskiej lub ochronę dziedzictwa narodowego (art. 18 § 1 pkt 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r.). Należy przyjąć, że skarga kasacyjna powoda została odrzucona także w zakresie tego roszczenia majątkowego. W związku z tym nie mogą być brane pod uwagę zarzuty naruszenia przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r.

Do roszczeń majątkowych zgłoszonych przez powoda należy również żądanie zadośćuczynienia na podstawie art. 78 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Toteż także ten zarzut nie może być brany pod uwagę w postępowaniu kasacyjnym.

2. Pozostają ostatecznie do rozważenia zarzuty naruszenia art. 16 i 78 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. oraz zarzut naruszenia art. 23 k.c.

Trzeba zwrócić uwagę na sam sposób podniesienia zarzutu naruszenia art. 23 k.c. Skarżący twierdzi, że – wbrew ocenie Sądu Apelacyjnego – doszło także do naruszenia w wyniku działania pozwanej jego prawa osobistego do imienia i nazwiska, jednakże z takim twierdzeniem nie wiąże wprost żadnych prawnych środków ochrony (odpowiednich roszczeń) określonych w art. 24 k.c. W takiej sytuacji zarzut naruszenia art. 23 k.c., przy motywacji podniesionej w skardze, nie może być w ogóle brany pod uwagę w postępowaniu kasacyjnym, niezależnie od tego, czy doszło ostatecznie do naruszenia przez stronę pozwaną dobra osobistego wskazywanego przez stronę powodową. Brak bowiem podstaw do żądania jedynie ustalenie samego faktu naruszenia dobra osobistego.

Zasadniczym zarzutem kasacyjnym pozostaje zarzut naruszenia art. 78 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Wprawdzie w skardze kasacyjnej nie wskazano wyraźnie na to, o jaką wersję tego przepisu chodzi, ale przyjąć należy, że skarżący ma na względzie brzmienie art. 78 w okresie bezprawnego wykorzystania opinii powoda przez Kancelarię Doradztwa Finansowego w 2005 r. (Dz. U. z 2002 r. nr 197, poz. 1662). Zgodnie z art.

78 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. w razie dokonanego naruszenia (autorskich praw osobistych) twórca może żądać, aby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności aby złożyła publiczne oświadczenie o odpowiedniej treści i formie. Oba Sądy meriti przyjęły, że pozwana naruszyła w sposób zawiniony monopol eksploatacyjny powoda do utworu wyrażający się w prawie twórcy (powoda) do nadzoru nad sposobem korzystania z utworu (art. 16 ust. 5 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r.). W związku z tym nakazano pozwanej zaprzestania wzywania opinii prawno – podatkowej sporządzonej przez powoda w dniu 8 września 2005 r. Oddalone zostało natomiast żądanie w postaci nakazania pozwanej opublikowania odpowiedniego ogłoszenia o treści przewidzianej w pozwie (pkt 2) jako nieadekwatnego środka prawnego w relacji do charakteru bezprawnego naruszenia wspomnianego osobistego prawa autorskiego powoda jako twórcy opinii. W skardze kasacyjnej powód kwestionuje nieuwzględnienie tego żądania i podtrzymuje nadal pierwotnie określoną formułę ogłoszenia. Motywując zarzut naruszenia art. 78 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r., skarżący stwierdził, że przy przyjęciu prawidłowego zakresu naruszenia praw majątkowych i niemajątkowych powoda zasadne musi być jego żądanie zamieszczenia sugerowanego ogłoszenia w prasie. W skardze brak w zasadzie merytorycznej polemiki z wywodami Sądu Apelacyjnego akceptującego stanowisko Sądu pierwszej instancji o nieadekwatności omawianego żądania w okolicznościach rozpatrywanej sprawy [s. (...) uzasadnienia zaskarżonego wyroku] Sąd Najwyższy podziela argumentację obu Sądów o braku podstaw do nakazania pozwanej opublikowania oświadczenia w „G.(...)” o treści określonej przez powoda. Ważąc niezbędną i adekwatną ochronę osobistych praw autorskich powoda, Sądy te trafnie bowiem wzięły pod uwagę niewielką skalę rozpowszechniania wspomnianej opinii powoda (twórcy), duży nakład dziennika „G.(...)” i koszty opublikowania żadanego oświadczenia.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną powoda jako nieuzasadnioną (art. 398¹⁴ k.p.c.).